

предмети розміщені у незвичному ракурсі; на контурних або схематичних зображеннях, особливо якщо вони перекреслені або перебивають одне одного, такі предмети діти з ринолалією, впізнають складно. У подальшому, діти часто плутають і не завжди впізнають зображення літер або їх окремі елементи [1, с. 6].

Л. Цветкова зробила висновок про те, що зорове сприймання у дітей з алалією в онтогенезі формується рано; наприклад, впізнавання конкретних предметів. При цьому вищі рівні зорового сприймання відстають у розвитку. Це проявляється у труднощах класифікації за формою, кольором, розміром. Відзначаються порушення у виділенні істотних ознак і переключення на випадкові, незначущі ознаки [1, с. 7].

Висновок. Сенсорний розвиток дітей із мовленнєвими порушеннями має свої особливості. Сенсорний розвиток дошкільників із ЗНМ характеризується поверхневістю, фрагментарністю, виділенню другорядних ознак предмета, хоча використання тактильних відчуттів, на відміну від дітей з нормою, покращує сприймання, високою залежністю від зовнішніх подразників, нечіткими уявленнями про просторове розташування предметів, не сформованістю математичних понять. У дітей з ФФНМ сенсорика характеризується ускладненою диференціацією просторових понять, труднощами в орієнтуванні у схемі власного тіла, тенденцією до компенсації просторових понять, відсутністю вираженого відставання розуміння сенсорних еталонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова О. Г. Особливості сенсорного розвитку у дітей з тяжким порушенням мовлення / О. Г. Аксьонова // *Корекційна педагогіка і психологія*. – 2015. – №6. – 140 с.
2. Волкова Л. С. Логопедия / Л. С. Волкова. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 680 с.
3. Воронова А. П. Нарушение зрительного гнозиса у дошкольников с речевой патологией / А. П. Воронова // *Дефектология*. – 1993. – №1. – С. 23-25.
4. Кривоніс М. Л. Сенсорний розвиток : з досвіду роботи / М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. – Х.: Видавництво «Ранок», 2012. – 256 с.
5. Метиева Л. А. Развитие сенсорной сферы детей / Л. А. Метиева, Э. С. Удалова. – М.:

Просвещение, 2009. – 42 с.

6. Рибцун Ю. В. Изучение восприятия зрительной и слуховой модальностей у детей 3-4 лет с ОНР / Ю. В. Рибцун // *Логопед.* – 2011. – №7. – С. 6-16.
7. Рибцун Ю. В. Шляхи формування сенсорно-перцептивної сфери у дітей зі вадами мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рибцун // *Логопед.* – 2015. – №11. – С. 4-9.
8. Фотекова Т. А. Сочетание нарушенных познавательной и речевой сфер в структуре дефекта у детей с ОНР / Т. А. Фотекова. – *Дефектология*, 2012. – 236 с.

УДК 376-056.264-053.5:51

С. В. Бошкова

студентка спеціальності
Корекційна освіта (логопедія)

О. В. Ласточкіна

кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМОВОГО КОМПЛЕКСУ «СОРОКА БІЛОБОКА» У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

У статті висвітлено короткий огляд програмового комплексу «Сорока Білобока», а також доцільність його застосування у навчально-виховному процесі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

В статті охарактеризовано програмний комплекс «Сорока Белобока», а також целесообразность его применения в учебно-воспитательном процессе для детей с тяжелыми нарушениями речи.

The article describes the program complex «Soroka Beloboka» and appropriateness of its application in the educational process of children with severe speech disorders.

Ключові слова: діти з порушенням мовлення, програмний комплекс, пізнавальна сфера, навчально-виховний процес, молодша школа.

Ключевые слова: дети с нарушением речи, программный комплекс, познавательная сфера, учебно-воспитательный процесс, младшая школа.

Key words: *children with speech impairment, program complex, cognitive sphere, educational process, junior school.*

Постановка проблеми На сьогодні, в Україні відбувається оновлення змісту освіти, удосконалення її технологій. У Базовому компоненті освіти зазначено, що період дитинства є сензитивним, і охоплює різноманітні процеси щодо оволодіння знаннями про оточуючий світ. Французький педагог і письменник А. Ривароль говорив: «Дитинство – це коли все дивно і ніщо не викликає здивування».

Потреби суспільства висувають нові вимоги до розвитку пізнавальної сфери дитини і рівня підготовки фахівців, які організують активну пізнавальну діяльність дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, у тому числі з застосуванням сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність і особливості розвитку пізнавальної діяльності молодших школярів розглядаються в наукових дослідженнях П. Гальперіна, Д. Ельконіна, О. Запорожця, В. Котирло, О. Леонтєва, М. Подд'якова, В. Прокопенко, Н. Рахманової, Н. Смірної, Н. Тализіної, С. Татарінової, А. Щетиніної та інших науковців. Проблема активізації цієї діяльності висвітлюється у працях О. Дибіної, О. Кононко, С. Ладивір, Б. Мухацької, В. Суржанської та інших дослідників.

Мета статті – охарактеризувати доцільність застосування інформаційно-комунікативних технологій в навчальному процесі молодшої школи на прикладі програмового комплексу «Сорока Білобока».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвивальне середовище дітей дошкільного та молодшого шкільного віку якісно збагатилося останнім часом за рахунок включення у нього комп'ютерно-ігрових комплексів. Саме через входження інформаційно-комунікативних технологій через гру в життя дитини можна забезпечити оволодіння новими способами дій, сприяти особистісному розвитку дитини.

Система освіти з використанням інформаційно-комунікативних технологій охоплює:

- комп'ютерні програми та ігри, методичні рекомендації щодо їх включення у зміст освіти;
- спеціальну науково-пізнавальну літературу для дітей про персональний комп'ютер та можливості його використання;
- кваліфікованих спеціалістів, готовність педагогів до роботи з комп'ютерно-ігровими комплексами;
- методичні рекомендації для батьків.

Застосування комп'ютерної техніки у процесі навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку можливе лише у синтезі з традиційними засобами і методами, саме таке поєднання сприяє підвищенню загальної якості навчально-виховного процесу, розвитку творчої особистості. Визначальними щодо цього питання є компетентність вчителя та розвивальний зміст програмових засобів.

На сьогодні комп'ютер займає одне з провідних місць у повсякденній діяльності дитини, як в навчальному закладі, так і вдома. Важливо пам'ятати, що використання інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи повинно бути підпорядковано як основній меті навчання, так і конкретним завданням, які вирішує вчитель у ході навчального заняття. При цьому повинні бути враховані фактори й умови, що впливають на навчальний процес, а також забезпечені санітарно-гігієнічні умови та техніка безпеки [1, с. 44-45].

Протягом останнього десятиліття українські творчі колективи активно створювали навчально-ігрові програми для дітей молодшого шкільного віку. Гарним прикладом є програмовий комплекс «Сорока Білобока». Як заявляють розробники, їх мета – «створення та розповсюдження україномовного програмного забезпечення... Тобто програм, у яких меню, тексти, розмова в ведеться українською мовою. На жаль, зараз існує велика проблема щодо популяризації українського програмного забезпечення. Дуже мало програм для навчання дітей та підлітків. Мало дистрибутивів із підтримкою української

мови, або є напівперекладені...» [4, с. 12].

Програмовий комплекс «Сорока Білобока» пропонує різноманітні ігри та завдання з підтримки різних навчальних предметів, зокрема, української мови, образотворчої діяльності, музики та ін. Серед програмних засобів для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку є декілька програм для підтримки вивчення математики, серед них: «Логіка», «Бджілка Жу-жу. Зачаровані числа», «Петрик. Канікули в Бабусі», «Петрик. Лісові пригоди», «Петрик. Загадкові острови» [4, с. 16].

Коротко оглянемо ці математичні комп'ютерні ігри.

«Логіка» – програма орієнтована на дітей старшого дошкільного віку та учнів початкових класів. Метою гри є допомога в розвитку пізнавальних здібностей дітей, формулюванню суджень, формуванню вмінь порівнювати і аналізувати форму, колір, кількість, розмір. Навчання відбувається в цікавій ігровій формі, за допомогою різних ігрових ситуацій.

«Бджілка Жу-Жу. Зачаровані числа» – математична гра для дітей від 6 до 9 років. Разом із відважною бджілкою Жу-Жу дитина подорожує Чарівним Лісом і «знімає чари» з чисел. У такій грі дитина легко та невимушено ознайомиться з цифрами та числами, а також засвоє основні математичні дії (додавання, віднімання, множення і ділення).

«Петрик. Канікули в бабусі» – математична гра для дітей віком від 7 до 9 років. Зміст гри: «Петрик приїжджає на канікули до бабусі, де його чекають різні пригоди. Дитині необхідно допомагати Петрику виконувати завдання бабусі й тим самим непомітно для себе додавати, віднімати, множити, ділити, засвоїти таблицю множення (рис.1)».

«Петрик. Лісові пригоди» – навчальна гра для дітей, віком від 6 до 8 років. У ході гри діти подорожують в казковому лісі та знайомиться з основними математичними поняттями. Головному герою – Петрику, необхідно знайти дорогу додому й подолати різні перешкоди, для чого необхідно застосувати математичні знання. Гра допомагає навчити дітей розпізнавати кольори та фігури, порівнювати розміри,

висоту, відстань, виконувати прості логічні задачі й, звичайно ж, рахувати!

Рис.1 Завдання на додавання з програми «Петрик. Канікули у бабусі»

«Петрик. Загадкові острови» – комп'ютерна гра для дітей віком від 8 до 11 років.

Дідусь і Петрик подорожують морем; вони потрапляють на геометричні острови де знайомляться з цікавими жителями й допомагають їм застосувати математичні знання. Отже, дитина знайомиться з одиницями вимірювання довжини, ваги, часу; вчиться їх перетворювати. А також вчиться розгадувати математичні загадки, розв'язує текстові задачі та опановує ази геометрії.

Рис. 2. Одне із завдань комп'ютерної програми «Петрик. Загадкові острови»

Винагородою за правильно виконані завдання є бали. У випадку завчасного виконання завдання діти отримують бонусні бали. Ігри можна повторювати в будь-якому порядку, що дозволяє закріпити засвоєний матеріал.

Загалом ефективність використання охарактеризованого програмового

комплексу підтверджено на практиці. Завдяки застосуванню означених ігор, у поєднанні з традиційними засобами, підвищується мотивація молодших школярів до вивчення математики, краще закріплюються раніше здобуті на уроках математичні знання, покращується розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення, вміння розпізнавати і співставляти розміри, кольори, фігури.

Незаперечним є те, що у дітей з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) процес оволодіння знаннями дуже своєрідним. Адже, унаслідок органічного ураження головного мозку, що є основною причиною таких порушень мовлення як алалія, дизартрія та ін. у осіб частково порушуються процеси сприймання, уваги, пам'яті [1, с. 30].

Недосконалість цих процесів стає значною перешкодою в успішному і своєчасному оволодінні дітьми навчальної програми молодшої школи, що є базовою в опануванні освітою в загалом. Таким чином, можна стверджувати, що для якісного опанування дітьми з ТПМ початкових знань із різних навчальних дисциплін, зокрема, математики, традиційних засобів навчання і виховання недостатньо. Саме тому, гарним помічником вчителя початкових класів стане вище описаний комплекс комп'ютерних ігор та завдань.

Основними перевагами його застосування у навчальному середовищі дітей-логопатів є презентування математичного матеріалу в ігровій формі, що значно поліпшує ефективність навчального процесу, бо ігрова діяльність є звичною учню початкової ланки і не вимагає від нього зусиль спрямованих на концентрацію уваги, посидючості, тобто дитина відчуває себе комфортно в таких умовах. Добре розвинута у грі мотиваційна складова підвищує зацікавленість дітей з ТПМ що до вивчення математики.

У програмовому комплексі «Сорока Білобока» розроблене бальове оцінювання, що дає змогу порівнювати ефективність навчального процесу як самою дитиною так і вчителем. Вдалим є оформлення інтерфейсу ігрових завдань, тому воно мимовільно привертає увагу дітей.

Використання комп'ютерних ігрових комплексів здатне стимулювати пізнавальний інтерес, надати навчально-виховному процесу дослідницького, творчого характеру та розвивати самостійність молодших школярів із порушеннями мовлення. Комп'ютерні ігри навчального спрямування дозволяють закріплювати і поглиблювати знання з різних навчальних предметів; вони формують навички пошуку, запам'ятовування та відтворення інформації, а також її застосування не лише в умовах конкретної гри, а також і в інших завданнях зі схожими умовами та в реальному житті.

На думку С. Миронової комп'ютер має стати засобом, що допоможе дитині з порушеннями мовлення заповнити прогалини в навчальному матеріалі. Комп'ютерні пізнавальні ігри забезпечать розвиток здібностей дитини, її інтересів, здібностей, навичок. Робота з клавіатурою значно удосконалив дрібну моторику [2, с. 43]. Використання навчального програмового комплексу «Сорока Білобока» може стати не лише потужним засобом формування пізнавальної активності дитини з ТПМ, а й прагнення до знань, розвитку самостійності мислення. Завдяки даним іграм здійснюється індивідуалізація знань (адже вони мають різні рівні складності), орієнтація на конкретного учня.

Важливим є те, що даний програмовий комплекс, як і інші комп'ютерні навчальні ігри, дозволить усунути одну з основних проблем навчання дітей з ТПМ – проблему неповноцінного розуміння матеріалу, адже матеріал поданий в інтерактивній формі забезпечує стійкий інтерес до теми уроку, дитина має змогу виконати завдання в темпі і способом, який їй підходить [4, с. 5-6].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, можна стверджувати, що використання комп'ютерних технологій у навчанні осіб із тяжкими порушеннями мовлення значно оптимізує процес сприймання математичного матеріалу за рахунок включення в нього ігрових прийомів; це полегшує процеси сприймання, усвідомлення та запам'ятовування інформації,

створює позитивний фон для розвитку пізнавальної сфери особистості дитини з порушеннями мовлення, а головне індивідуалізує процес навчання і виховання та допоможе повноцінно опанувати ним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубровина И. В. Об индивидуальных особенностях школьников / И. В. Дубровина. – Москва : «Знание», 1975. – 65 с.
2. Миронова С. Використання комп'ютера у корекційному навчання дітей / С. Миронова // Дефектологія. – 2003. – №3. – С. 41-45.
3. Назарова Н. М. Специальная педагогика / Н. М. Назарова – М. : Издательский центр «Академия», 2000.
4. Семчук С. І. Використання комп'ютерних технологій у навчально-виховному процесі дошкільної установи [Електронний ресурс] / С. І. Семчук // Міжвузівський збірник «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://ki.lutsk-ntu.com.ua/node/120/section/48>.

УДК 376-056.264:004

М. І. Вихристюк
учитель-логопед
ДНЗ №12 «Олімпійський», м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ

У статті розглядаються особливості використання комп'ютерних технологій у корекційно-логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку. Розглянуті санітарно-гігієнічні вимоги до проведення занять із використанням ІКТ.

В статье рассматриваются особенности использования компьютерных технологий в коррекционно-логопедической работе с детьми дошкольного возраста. Рассмотрены санитарно-гигиенические требования к проведению занятий с использованием ИКТ.

The article deals with the peculiarities of the use of computer technologies in correctional-logopedic work with children of preschool age. Sanitary and hygienic requirements for conducting ICT classes are considered.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютер, корекцій-

ний процес, мовленнєві порушення.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, компьютер, коррекционный процесс, речевые нарушения.

Key words: information and communication technologies, computer, correction process, speech disorders.

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток програмно-технічних засобів створення, збереження й обробки інформації у світі дедалі швидше змінює орієнтації сучасного суспільства. Вхідження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у різні сфери діяльності людини не оминула й галузь освіти. Зазначимо, що у зв'язку з цим особливого значення набуває переорієнтація мислення сучасного педагога на усвідомлення принципово нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати ІКТ як допоміжний навчальний ресурс. Необхідність застосування ІКТ в освітньому процесі ДНЗ регламентовано вітчизняною нормативно-правовою базою. Так, у «Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року» зазначено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві», а також наголошується на необхідності повного забезпечення дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів навчальними комп'ютерними комплексами [2].

На сьогодні використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі ДНЗ – це одна з найактуальніших проблем у педагогіці, зокрема і в логокорекційному процесі. Система сучасної логопедичної допомоги потребує постійного впровадження інноваційних технологій у корекційний процес. Інформаційні технології є важливим інструментом поліпшення якості освіти, оскільки дозволяють необмежено розширити доступ до інформації. Освіта XXI століття спрямована на формування людини нового типу, готової жити в